Nummer 3.3 - oktober 2016

De Natuurkijker

Nieuwsblad van IVN en KNNV Amersfoort e.o.

De dalspinnen hebben het in deze tijd maar druk met het bouwen van hun horizontale webben. In het Hazewater en het Langeveen, beide in Den Treek, zie je in het vroege zonlicht duizenden van deze webben.

Van de redactie

Alweer een Natuurkijker, denk je ongetwijfeld. Klopt, want er is actueel nieuws. Over de War, het kustenaars-collectief in Amersfoort, dat werkt met veel aandacht voor duurzaamheid.

Verder in deze editie enkele vogel-excursies onder leiding van Henk Bokkers, een verhaal over grasschimmels van Joop de Wilde, en aankondigingen van de Natuuracademie en een natuurwandeling.

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Vogelexcursies

door Henk Bokkers

Het is even stil geweest rond de excursies, maar ik heb nu een paar excursies tot het einde van het jaar. September hebben we overgeslagen. We (KNNV'ers - red.) hadden net de Spetterexcursie achter de rug. Bovendien is september een maand waar in zo veel te doen is, dat het aantal deelnemers wel erg klein kon worden.

Het programma:

Zaterdag 29 oktober: Op zoek naar de Paarse Strandloper. Op verzoek van enkele mensen gaan we naar de pier van IJmuiden. Als het echter meer dan windkracht 4 is gaat de pier dicht. In dat geval gaan we een ronde doen rond de Oostvaardersplassen.

Verzamelen om 9.00 uur op de carpoolplaats Leusden, langs de A28, Spieghelweg.
Opgeven via telefoonnummer 06 546 22 698.

Zaterdag 3 december: Op zoek naar wintergasten. We gaan in de polder Arkemheen en langs de Randmeren kijken

Wintergas Smient, de fluitende eend.

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

welke wintergasten er inmiddels binnen gekomen zijn.

Verzamelen 9.00 uur op de carpoolplaats Leusden, langs de A28, Spieghelweg.
Opgeven via telefoonnummer 06 546 22 698.

Dinsdag 27 december: Op zoek naar frisse lucht. We hebben gemerkt dat veel mensen na de drukke kerstdagen wel toe zijn aan een natuurwandeling. Deze keer zullen wij hem houden in natuurgebied Bloeidaal.

Verzamelen om 9.00 uur op het parkeer-terrein aan de Koedijkerweg, aan de kant van Hoevelaken.
Opgeven via telefoonnummer 06 546 22 698.

Natuuracademie:

Paddenstoelen herkennen

De Natuuracademie verzorgt woensdag 19 en zaterdag 22 oktober een minicursus paddenstoelen herkennen.

Nog voor de herfst zijn intrede doet, worden we al weer verrast door prachtige paddenstoelen die ‘zo maar’ verschijnen. Niet alleen in het bos, maar ook in de wegberm en in de eigen tuin.

De minicursus ‘Paddenstoelen leren herkennen’ is bedoeld om iets meer te leren over deze bijzondere levensvormen. Op de theorieavond wordt een inleiding gegeven over paddenstoelen. Wat het zijn, welke vorm ze hebben, waar ze van leven en hoe ze zich voortplanten.
Daarna gaat docent Hans Meulenbelt dieper in op de ecologierol en de kenmerken waarmee je paddenstoelen in het veld kunt benoemen. Veel mooie foto's passeren hierbij de revue.
Tijdens de excursie op zaterdag ligt het accent op het herkennen van padden-stoelen in het veld. Dan mag u het geleerde in praktijk brengen.
Natuurlijk plukken we ze niet. U mag ze wel fotograferen om thuis nog eens goed te bekijken

De theorie is op woensdagavond 19 oktober van 19.30 tot 21.30 uur in het gebouw van De groene Belevenis Hamersveldseweg 107 in Leusden.
De excursie is op zaterdag 22 oktober van 10.00 tot 12.00 uur. De locatie wordt op woensdagavond bekend gemaakt.
Je kunt je opgeven per e-mail: cnme@amersfoort.nl. De kosten bedragen 15 euro. Daarvoor krijg je onder andere een kort overzicht.

Leden van KNNV en IVN Amersfoort krijgen 5 euro korting.

De Natuuracademie is een samenwerking van het CNME Landgoed Schothorst, de

regionale afdelingen van KNNV en IVN in Amersfoort en de gemeente Amersfoort.

~~~~~~

IVN Paddenstoelenwandeling

Los van de cursus van de Natuur-academie verzorgt het IVN zondag 16 oktober een padden-stoelenwandeling door Nimmerdor.

Ze gaan speuren naar heksenkringen, elfenbankjes en duivelseieren. De start is bij het witte hek aan de hoek van Keesomstraat en Kamerlingh Onnesstraat, 3817 JZ Amersfoort. De wandeling duurt van 14.00 tot 16.00 uur. Deelname is gratis. Honden kunnen niet mee. Kinderen vanaf 6 jaar zijn welkom (het is niet bedoeld voor kinderfeestjes). Vergeet niet om een spiegeltje mee te nemen!
Aan de orde komen onder andere de kleuren- en vormenrijkdom, functie, geneeskrachtige werking, eetbaarheid, giftigheid en de magie eromheen.

Meer informatie: IVN, tel. 033-4946018 of mail: wandelingen@ivnamersfoort.nl
~~~~~~

IVN: De War voorbeeld op gebied duurzaamheid

De gemeente Amersfoort wil het complex aan de Eem waar kunstenaarscollectief De War is gehuisvest verkopen aan Rovase BV, onder meer dealer van Volvo auto's.
Het voert te ver hier alle informatie op te voeren, maar het werk van De War dreigt in de knel te komen. Onderdeel van dat werk zijn natuur- en duurzaamheidsprojecten: het telen van bijen, stadslandbouw, gebruik van koffiedik als substraat.
Bijna 1500 Amersfoorters lieten via hun handtekening weten dat de War volgens hen moet blijven. Komende dinsdag praat de gemeenteraad over dit onderwerp in een besloten vergadering. Daar aan voorafgaand is er een protestmarts van De War naar het stadhuis. Start 18.30 uur.

Verklaring IVN aan college en gemeenteraad

Een van de belangrijkste taken van de overheid is de zorg voor het welzijn van bewoners.

Dat kan op vele manieren. Bijvoorbeeld met de bouw van een zwembad. Of met straat-verlichting. Of met goed openbaar vervoer. Of met het scheppen van voorwaarden waardoor ondernemers bedrijven kunnen opzetten waar die bewoners mooie spullen kunnen kopen, lekker kunnen eten en naar films kunnen kijken.

Een nog belangrijker taak is de zorg voor de basale gezondheid van bewoners. Zodat die bewoners frisse lucht kunnen inademen en schoon water kunnen drinken. Zodat er volop insecten blijven voor de bestuiving van planten. Zodat er heel veel duurzaam groen blijft én komt om koolstofdioxide om te zetten in onmisbare zuurstof.

In grootschaliger verband gaat het er om de opwarming van de aarde te voorkomen. Want als de zeeën met tientallen meters stijgen blijft er van Amersfoort met haar mooie winkels en zwembaden weinig over. Dan is vrijwel heel Nederland één groot zout zwembad. Alleen de Galgenberg steekt dan nog boven water uit.

Een ander grootschalig punt is het gebruik van grondstoffen. Ooit raakt de olie - overigens ook een natuurproduct - óp. Dit geldt ook voor vis als de mens doorgaat met de oceanen leeg te halen. En voor gas. En enkele onmisbare metaalsoorten. En veel andere zaken.

Veel dier- en plantensoorten zijn door toedoen van de mens al uitgestorven. En het gaat maar door. Elk van die organismen was een schakel in de keten van het totale leven op aarde. Als dit voortduurt komt er een moment dat er cruciale schakels verdwijnen. Dan raken we in een neerwaartse spiraal en stort de hele boel in elkaar.

De mens kan zich daar niet aan onttrekken. De mensheid is afhankelijk van de natuur. Zonder natuur geen mensen.

Kortom de zorg en respect voor de natuur zijn van immens belang. Sleutelwoorden zijn natuur, milieu en duurzaamheid.

En dit waar de War - het onderwerp van vanavond - in beeld komt. De mensen van de War vervullen al jaren een voorbeeldfunctie op de genoemde gebieden. Met onder meer stadslandbouw, met bijenteelt, met het kweken van champignons, met hergebruik van artikelen.

Zeker, het is allemaal kleinschalig, maar als je naar een gezondere wereld wilt moet je toch ergens beginnen. Het grote belang van de War is haar voorbeeldfunctie. Hier wordt de Amersfoorters getoond wat er mogelijk is om zelf een steentje bij te dragen aan een beter milieu en meer duurzaamheid.

Om die reden vindt het IVN Amersfoort en omstreken dat de War moet blijven, of op zijn minst in de gelegenheid moet worden gesteld haar werk voort te zetten.

Nog mooier zou zijn als de overheid - het belang van het werk van de War inziend - overgaat tot het beschouwen van de War als een kennis- en bewustzijnscentrum op de gebieden van natuur, milieu en duurzaamheid. En mee werkt - facilitair en financieel - om dit uit te breiden.

En nog mooier: een overheid, in dit geval de gemeente, die binnen, of met, of vanuit de War zélf meewerkt aan het verspreiden van kennis over deze zaken, en over methoden om tot grotere duurzaamheid en een gezonder milieu te komen.

Bijzondere schimmel op gras

door Joop de Wilde

Als schrijver van de Basisgids Grassen kreeg Arie van den Bremer een melding van Ruud van Beringen van de Stichting Floron. Op de Rucphense heide was een gras gevonden waarop een crèmekleurig, geel gestippeld pakketje zat, een beetje met de structuur van een cocon.

Eerst werd gedacht aan een vlinder-eipakketje. De Vlinderstichting dacht meer aan een schimmel.
Arie kreeg de vraag of hij dit eerder op gras had gezien. Hij herinnerde zich dat ik een jaar eerder onderzoek had gedaan naar aangetast gras en vroeg mij er naar.Gelukkig had ik de documentatie bewaard.

Drie jaar geleden vond ik in een boslaan in het afgesloten natuurgebied Groot Zandbrink (tussen Leusden en Achterveld) veel grashalmen met dezelfde afwijking.
Navraag bij Naturalis leverde toen het volgende antwoord op: “Dit is een prachtig geval van de fructificatie van een endofytische schimmel, vaak behorend tot het geslacht Epichloe. Op internet is hier veel informatie over te vinden.”
Een endofyt is een schimmel die in symbiose leeft (samenleeft) met de plant waar in hij zich heeft gevestigd.
Fructificaties zijn vruchtlichamen van schimmels zoals ook paddenstoelen.

Wikipedia zegt er het volgende over: “Een endofyt is een symbiotische schimmel die in alle delen, behalve de wortels, van bepaalde planten kan voorkomen. De hoogste concentratie komt voor in de bladeren en bladscheden. De besmetting wordt overgedragen via het zaad van de besmette plant. Een besmetting met een endofyt is niet altijd schadelijk voor de plant, maar kan dat wel zijn voor dieren die deze planten eten.
"Ook zaad etende dieren zoals vogels en muizen kunnen schade ondervinden. De endofyt beschermt de plant tegen insectenvraat. Ook kunnen de planten beter tegen slechte groeiomstandigheden zoals droogte of hoge temperaturen.”

Volgens de Stichting Floron zijn er weinig waarnemingen van deze schimmel bekend.
Volgens eigen waarneming kan de schimmel hardnekkig zijn. In Groot Zandbrink nam ik de schimmel al drie jaar achtereen waar. Alleen nooit beseft dat het om een zeldzaam verschijnsel gaat. Het onderzoek is nog niet afgerond. Voor een exacte determinatie van de schimmel is het noodzakelijk te weten op welke grassoort de vruchtlichamen aanwezig zijn.

Helaas was determinatie van de grassoort dit jaar niet mogelijk omdat het natuurgebied onlangs is gemaaid.

Utrechtse Heuvelrug akkoord met ecoduct N227

Het ecoduct over de N227 tussen Maarn en Doorn komt er. Een meerderheid van de gemeenteraad van Utrechtse Heuvelrug ging op 15 september akkoord met het plan van de provincie. De Natuur- en Milieufederatie Utrecht (NMU) is blij met deze bijdrage aan een 'ontsnipperde' natuur in Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

De stemming werd nog wel even spannend, door tegenstemmen van onder andere de VVD-fractie en een aantal D66'ers. Uiteindelijk waren er 15 stemmen voor en 13 tegen het ecoduct, dat door de Provincie Utrecht wordt betaald. Kort voor de vergadering stuurde de NMU nog een brief naar de raadsleden, waarin ze het belang van het ecoduct benadrukte.

"Natuurorganisaties, Rijkswaterstaat, provincie en gemeenten zijn al ruim tien jaar bezig om de natuur op de Heuvelrug meer als eenheid te laten functioneren", aldus de brief. "Dat is van groot belang voor het voortbestaan van dier- en plantensoorten en de beleving van de natuur voor mensen. Er zijn al veel schakels gerealiseerd en de ecoducten over de N227 en N226 zijn resterende belangrijke schakels in dit streven. Naast grote ecoducten worden ook tal van kleinere maatregelen genomen. Met elkaar bieden deze de natuur in het nieuwe Nationaal Park een stevig fundament."

De NMU is dan ook blij dat het ecoduct er nu komt. Ze hoopt dat de diverse ecoducten goed kunnen functioneren binnen een pakket aan maatregelen voor de natuur, op een manier die recht doet aan de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de Heuvelrug.

Afbeelding: Het ecoduct.
Bron: Provincie Utrecht / Würck

Het IVN

Het IVN, Instituut voor natuur- en milieu-educatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer (kennis over) natuur en een betere kwaliteit van het milieu.

Verspreid over Nederland heeft het IVN zo'n 170 plaatselijke afdelingen en een aantal regionale consulentschappen. Meer dan 17.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

Minimum bedragen contributie: actief lid € 20,-, gezinslid € 5,-, donateur € 10,- en
jeugdlid € 10,-.
Uitgaven: vier maal per jaar het landelijke blad Mens en natuur. Plus vier maal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.

Voorzitter Ruud van Nus
Tel. 033 - 462 30 11
E-mail ruudvannus@live.nl

Meer informatie: www.ivnamersfoort.nl

De KNNV

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is een vereniging voor veldbiologie en houdt zich actief bezig met natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming. Jong en oud kunnen er terecht. Onder de leden zowel vakmensen als liefhebbers die meer willen weten.

De KNNV verzorgt excursies, kampen, reizen, lezingen en inventariseert natuurgebieden. Leden ontvangen het verenigingsblad Natura dat zes keer per jaar verschijnt, met informatieve artikelen over natuur, natuurbescherming, boekbesprekingen en nieuws uit de vereniging. KNNV-leden krijgen kortingen op boeken uit de eigen KNNV-Uitgeverij.

Het lidmaatschap van de vereniging kost 28 euro per jaar voor leden en 14 euro voor huisgenootleden. Donateurs betalen minimaal 10 euro per jaar.
Uitgaven: vier maal per jaar het landelijke blad Natura. Plus vier maal per jaar de lokale uitgave De Natuurkijker. Plus digitale nieuwsbrieven, ook onder de naam De Natuurkijker.

Voorzitter: Joop de Wilde
Tel. 033 494 21 26
E-mail: jdewilde@euronet.nl

Meer informatie:
www5.knnv.nl/amersfoort.